

Chalmers tekniska högskolas remissvar på utredningen: Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar (SOU 2019:16)

En av avsikterna med den nya kärntekniklagen har varit att i möjligaste mån införa samma terminologi och definitioner som används i strålskyddslagen. Denna intention är bra, och vi anser att den i stort sett genomförts på ett tillfredsställande sätt. En annan avsikt har varit att modernisera kärntekniklagen och att förtydliga ansvarsförhållanden. Även detta har i stort sett genomförts på ett bra sätt. Det finns dock några punkter där vi har synpunkter eller frågor, och dessa diskuteras mer ingående i den nedanstående texten. Sidnumren refererar till det utskickade författningsförslaget.

I våra synpunkter har särskilt beaktats att vår kärntekniska anläggning är liten och i stor omfattning arbetar med andra frågeställningar och under andra ekonomiska premisser än t.ex. kraftverken, CLAB, SFR och det kommande SFL.

- Sid. 59, 7§: Elberedskapsmyndigheten är relevant vid planering av t.ex. ett kärnkraftverk, men är den det bästa alternativet att höra när det gäller små kärntekniska anläggningar? Kanske borde denna paragraf omformuleras eller förtydligas?
- Sid. 122, avsnitt 2.2: Vi är förvånade över att varken expertgruppen eller de externa informationsgivarna omfattat representanter för högskolorna. Kärnteknisk verksamhet finns vid CTH och KTH, och synpunkter från dessa små kärntekniska anläggningar hade med stor sannolikhet varit till nytta för utredningsresultatet.
- Sid. 124, avsnitt 3.2, andra stycket: Denna kommentar rör inget som påverkar lagtexten, men i det nämnda stycket finns ett sakfel: reaktorn i Marviken var ingen tryckvattenreaktor utan en BHWR, dvs. tungvattenmodererad och –kyld kokvattenreaktor.
- Sid. 177: Det är positivt att skyldigheten att bedriva en allsidig forskning finns kvar, om än i lätt omarbetad form.
- Sid. 204: Vi är positiva till att den föreslagna förändringen rörande förslutningstillstånd och statens ansvar för det förslutna förvaret.
- Sid. 223: Det är mycket bra att lagen ändras så att skrivningarna om fullständig nedmontering och bortforsling av gamla anläggningar ändras. Bortsett från reaktorbyggnader, där neutronaktivering ägt rum i vissa delar, kan mycket eller kanske t.o.m. det mesta i gamla anläggningar återvinnas eller återanvändas efter friklassning.
- Sid. 225–241: Det är bra att definitionerna av kärnavfall resp. radioaktivt avfall omarbetats något. Förhoppningsvis blir det nu mindre problem när t.ex. ett universitet skall analysera materialprover eller andra prover från en kärnteknisk verksamhet i ett annat EU-land.

- Sid. 272: Det är utmärkt att utredningen tar upp alternativet med återtagbarhet och en Gen IV-bränslecykel med återanvändning av redan deponerat bränsle. Konstaterandet att denna metod är osannolik eftersom ”upparbetning och återanvändning av använt kärnbränsle är dyrare än jungfruligt uran” var riktig när utredningen skrevs, men lagstiftarna bör vara beredda på att detta snabbt kan ändras om även samhällsnyttan vägs in. Klimatfrågan har de senaste månaderna växt oerhört i betydelse, och produktion av nytt uran är i många länder en tämligen miljöstörande verksamhet. Dessutom drivs urananrikningsanläggningarna i många länder med ström från kolkraftverk. Det använda kärnbränslet torde därför öka i betydelse som miljövänligare energiresurs. När det gäller återtagbarhet behövs förmodligen inga formella krav. Förvaret måste vara byggt så att t.ex. terrorgrupper inte kan komma åt det använda bränslet, men en utvecklad stat som bestämmer sig för att utnyttja den energi som finns i det deponerade bränslet torde kunna göra detta även utan formella krav på återtagbarhet. Däremot är det viktigt att inte lagstiftningen omöjliggör en sådan återtagningsprocess.
- Sid. 274: I stycket om icke kärntekniskt radioaktivt avfall nämns att det kommer att behövas ett slutförvar för sådant avfall även efter att den kärntekniska verksamheten upphört i landet. Vi vill bara påpeka att detta kan dröja mycket länge – kärntekniskt radioaktivt avfall produceras även vid små anläggningar som t.ex. den vid Chalmers tekniska högskola. Där studeras bl.a. grundläggande lösningskemi för aktinider, t.ex. Th, Pa, U, Np, Pu, Am och Cm (komplexbildning, vätskeextraktionskemi m.m.) och medicinska tillämpningar av vissa alfastrålare, och det finns anledning att tro att sådan forskning kommer att fortsätta under lång tid. Det är således sannolikt att det måste finnas möjlighet att slutförvara små mängder sådana nuklider även efter att kärnkraftens slutförvar förslutits.
- Sid. 283: Tanken att avkriminalisera vissa förseelser i den nuvarande kärntekniklagen och istället införa sanktionsavgifter är god.
- Sid. 296: En minskning från 5 till 2 kg Pu kommer torde vara acceptabel för de flesta verksamheter.